

Park Botaniczny w Ciechanowie (projekt i stan współczesny)

Jarosław Witold Janecki, Janusz Janecki

The Botanical Park
in Ciechanów
(Design and
Current Condition)

Wprowadzenie

Introduction

Lokalizacja i ogólny program parku zostały ustalone w 1998 roku wspólnie z ówczesnym Kierownictwem pułtuskiej Wyższej Szkoły Humanistycznej. Specyficzny obiekt architektury krajobrazu miał powstać przy siedzibie Wydziału Ochrony Środowiska tej Szkoły, w północno-zachodniej części miasta Ciechanowa, (dolina rzeki Łydyni, niedaleko ruin wczesnośredniowiecznego zamku książąt mazowieckich). Zasadniczymi więc elementami fizjograficznymi decydującymi o charakterze przestrzennym parku jak i o jego przekroju gatunkowym były: równinny teren oraz wysoki poziom wód gruntowych. Zgodnie z tymi wstępnymi ustaleniami park powinien być specyficznym ogrodem botanicznym, prezentującym głównie przekrój gatunkowy efektywnych drzew i krzewów iglastych, możliwych do stosowania w naszym kraju. Warto wspomnieć, że w pierwszej wersji uzgodnień cały park miał być ogrodem japońskim, o zmianie koncepcji zdecydowały wysokie koszty ew. realizacji.

Projekt parku obejmował obszar nieco ponad 10 000 metrów kwadratowych powierzchni (wraz z istniejącym stawem). Powierzchnia przeznaczona pod park miała kształt prostokąta, dłuższym bokiem przyległego do stawu, w którego kierunku delikatnie opada (2-3%), wystawiając

się równocześnie na korzystną operację słoneczną. Taki układ eliminował potencjalną możliwość tworzenia się zastoisk mrozowych co, wraz z dużą wilgotnością powietrza i dobrymi warunkami glebowymi, rokowało dogodne warunki wegetacji roślin projektowanego ogrodu. W wyniku szczegółowej inwentaryzacji, na prośbę władz miejskich, pozostawiliśmy na odnośnym terenie najokazalsze topole i dwie polne grusze w środkowej jego części. Staraliśmy się również nie niszczyć interesujących zbiorowisk szuwarowych w strefie brzegowej wspomnianego stawu.

Celem tego artykułu jest porównawcza prezentacja: projektu, prac urzędzeniowych i ich efektów po ośmiu latach od czasu realizacji. Konserwacją zieleni i urządzeń parku, zgodnie z naszymi wytycznymi, zajmowały się odpowiednie służby administracji Wyższej Szkoły Humanistycznej.

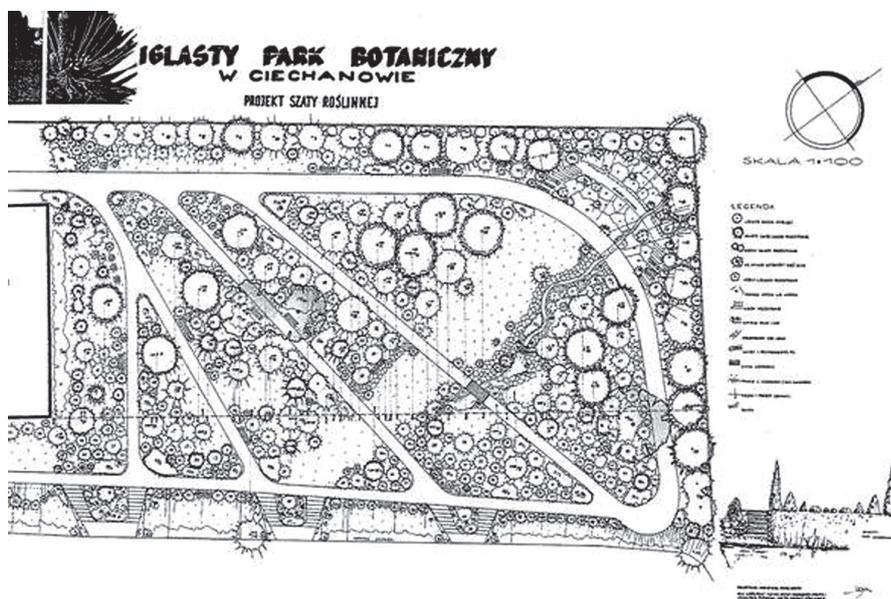
Dokumentacja projektowa i opis koncepcji

Design documentation and concept description

Projekt – poprzez „palczasty” układ dróg, zaokrąglenie ich zakrętów i osłonięcie ogrodu od północy roślinnością wysoką w formie łąki, zapewnia dogodne rozprowadzanie

zwiedzających – od głównego wejścia przy budynku po terenie całego obiektu, osłania przed mroźnymi wiatrami i niweluje poczucie geometryzacji narzucone kształtem budowli oraz ogrodzenia. Równocześnie zapewniona została łączność wzrokowa z poszczególnymi częściami ogrodu, a zwłaszcza z płaszczyzną wody stawu jako dominującym elementem krajobrazu. Konieczność zgromadzenia wielkiej ilości taksonów, jaką narzuca botaniczny charakter tego niewielkiego parku, zrównoważyliśmy wprowadzeniem otwartych płaszczyzn trawiastych, zwłaszcza w części środkowej, zapewniających wrażenie osi widokowej, zamkniętej od północy wyniesieniem wrzosowiska. Wzdłuż tej osi wprowadziliśmy naturalistyczny ciek wodny z poszerzeniem w postaci małego oczka w otoczeniu ogródka japońskiego, w centralnej części obiektu. Ciągłość wizualną i komunikacyjną spełnia tu mostek japoński i specyficzne przejście nad strumieniem w postaci płyty z przezroczystego pleksiglasu na polnych kamieniach (wizualna ciągłość biegu wody); całemu zresztą ogrodowi, zgodnie z krajobrazem Równiny Ciechanowskiej, staraliśmy się nadać charakter płaskiego, nieagresywnego gładzowiska.

Bezpośredni kontakt zwiedzających z dużą płaszczyzną wody stawu zapewniają bezkolizyjne, dwu bieżnikowe zejścia zakończone podestami i jedną półkolistą platformą widokową w końcowej części parku,

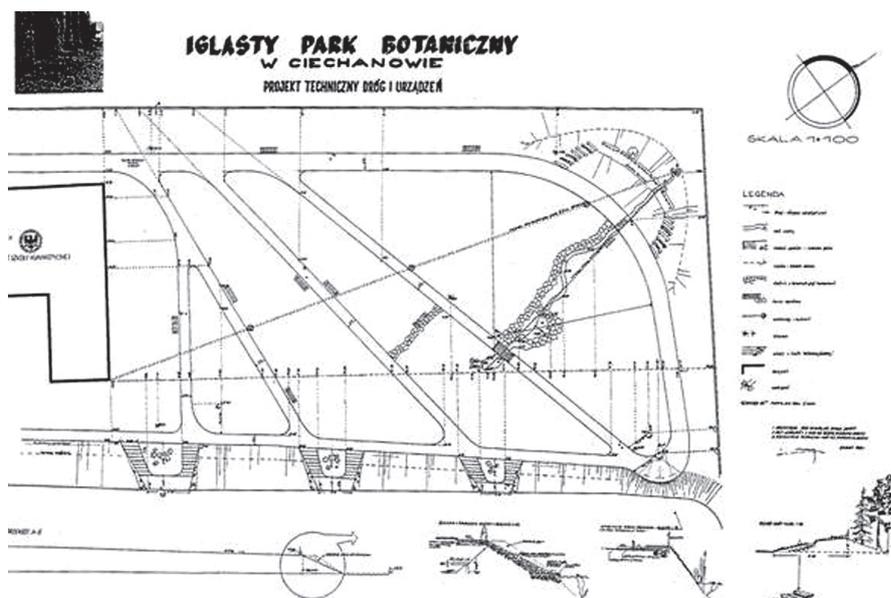

spełniająca również rolę poszerzenia umożliwiające zawracanie samochodom. Od tego właśnie miejsca biegnie bowiem w kierunku głównego wejścia specjalnie poszerzony chodnik (pozostałe nie przekraczają 120 cm szerokości). Chodniki zbudowane są z szaro-czerwonej kostki betonowej, dobrze komponującej się z roślinnością iglastą.

Projekt przestrzega zasad dobrej widoczności przez rozmieszczenie niższych gatunków i ich rozrzedzanie w centralnych częściach obiektu, przy równoczesnej dbałości o zapewnienie atrakcyjności krajobra-

zowej, poprzez kontrasty kształtów i barw poszczególnych roślin.

Dokumentacja projektowa tradycyjnie składała się z projektu koncepcyjnego wraz z projektem szaty roślinnej, projektu technicznego dróg i urządzeń, rysunków roboczych oraz opisu technicznego z wykazem materiałów i kosztorysem (patrz zał. plansze projektów). Ze względu na konieczność rozpoczęcia prac realizacyjnych bezpośrednio po wykonaniu projektu, odnośna dokumentacja ma charakter skondensowany, została wykonana na rzecz Uczelni nieodpłatnie.

Prace urządzeniowe

Arrangement works

Jak już wspomnieliśmy, wszystkie prace projektowe i wykonawcze zostały rozpoczęte oraz zakończone w 1998 roku. Tak więc całość przedsięwzięcia została zrealizowana w ciągu jednego roku kalendarzowego. Zgodnie z tradycją prace urządzeniowe poprzedzała inwentaryzacja i uzgodnienia wstępne z inwestorem. W normalnej kolejności dokonano wyrównania terenu i usunięcia zbędnych roślin oraz odpadów budowlanych. Zgromadzono niezbędne ilości materiału glebowego, kamieni i zamówiono w szkółkach (w okolicach Warszawy) projektowany materiał roślinny. W następnej kolejności wykonane zostały wykopy pod sieć wodociągową, kable oświetleniowe (dobrano dobrze wkomponowane, niewysokie latarnie z kulistymi lampami) i system dróg – wraz z następującą po tym realizacją tych zadań. Sprowadzono odpowiednie ilości czerwonej kostki cementowej, materiały uzupełniające i ułożono chodniki. Rozplantowano odpowiednią warstwę ziemi urodzajnej (spod upraw rolniczych) i zgromadzono ziemię kompostową, przeznaczoną do zaprawiania dołów pod projektowane rośliny iglaste.

Po przeprowadzeniu wymiarowania rozmieszczającego zgodnie z projektem materiał roślinny, wykopane zostały i zaprawione doły pod drzewa i krzewy. Po sprowadzeniu

projektowanego materiału roślinnego i zadołowaniu, sukcesywnie dokonano sadzenia. Całość zakupionego materiału zastała posadzona późnym latem i jesienią 1998 r. Obsadzenia objęły ponad 1000 drzew i krzewów iglastych reprezentujących ok. 140 gatunków i odmian; między innymi posadziliśmy 12 taksonów jodeł, 12 taksonów cyprysików, 22 taksony jałowców i 18 taksonów sosen. Wszystkie posadzone rośliny oznakowano odpowiednimi tabliczkami z nazwą polską i łacińską.

Ostatnią czynnością było wyrównanie całego terenu, rozłożenie równomiernej warstwy ziemi urodzajnej i obsianie jej odpowiednią mieszanką roślin darniotwórczych. W bezpośrednim otoczeniu posadzonych drzew i krzewów, celem ograniczenia zarastania „misek” i uzyskania pozytywnego efektu estetycznego, rozłożono kilkucentymetrową warstwę mielonej kory sosnowej. Osoby odpowiedzialne za przyszłą konserwację i pielęgnację tak urządzonego obiektu architektury krajobrazu, dokładnie poinformowano o sposobach i terminach dokonywania niezbędnych zabiegów.

Warto zaznaczyć, że już wcześniej spowodowaliśmy zakupienie odpowiednich materiałów takich jak np. siatki osłaniające przed mroźnymi wiatrami.

Współczesny stan Parku

Current condition of the Park

Po ośmiu latach od realizacji projektu Iglastego Parku Botanicznego w Ciechanowie można stwierdzić zadawalający stan ogrodu, zarówno pod względem technicznym (infrastruktura, oświetlenie i drogi) jak i obsadzeń roślinnością (patrz zał. fotografie – prezentujące ogród w czasie budowy i współcześnie). Zużyciu w znacznym stopniu uległy schody i podesty w skarpie stawu, wykonane z drewnianych okrągłaków, a także obniżył się nasyp wrzosowiska (rozmycie). W bardzo dobrym stanie są prawie wszystkie powierzchnie trawiaste, a roślinność drzewiasta i krzewiasta, stanowiąca zasadnicze tworzywo Parku, przetrwała w ogromnym procencie (ok.

Część centralna Parku i zejścia do stawu w trakcie budowy

Central part of the Park and descends to the pond under construction

90%). Jej stan wzrostu i rozwoju można uznać za imponujący. Spośród gatunków które obumary trzeba niestety wymienić piękne egzemplarze cedrów himalajskich i atlantyckich, mamutowca olbrzymiego i (co jest zaskakujące) sosnę Jeffreya. Słabo rosną cypryśniki błotne i kryptomeria japońska. Większość tych gatunków uległa zniszczeniu lub uszkodzeniu w okresach zimowych.

Mimo zaobserwowanych zmian (częściowo niekorzystnych), Iglasty Park Botaniczny w Ciechanowie wydaje się być inwestycją udaną, spełniającą pozytywnie swoje funkcje, zarówno dydaktyczną jak i estetyczną. Na szczególną jednak uwagę zasługuje wręcz emocjonalne wpisanie się prezentowanego ogrodu w sferę kulturową miasta i jego okolic, a biorąc pod uwagę równocześnie powstające ogrody ozdobne przy zespole szkół w pobliskiej Gołotczyźnie (zasługa nauczyciela – architekta krajobrazu) można uznać, że region wyraźnie zyskał na wartości kulturowej.

Zdjęcia wykonali autorzy.

Photographs by authors.

Jarosław Witold Janecki

Janusz Janecki

Institut Architektury Krajobrazu

Katolicki Uniwersytet Lubelski im. Jana Pawła II

Institute of Landscape Architecture

The John Paul II Catholic University of Lublin

Południowa część Parku, w głębi trzciniowiska stawu

South part of Park, pond reed further away

Północna część Parku z widokiem na wyniesienie wrzosowiska

Northern part of the Park with the view of the heath elevation